

Система імплікатів позатекстового рівня американських поетичних текстів ХХ століття

У статті зроблено спробу визначити засоби відображення соціальних, політичних змін ХХ століття в американських поетичних текстах. Виявлено слова-символи, образи-алегорії, образи-параболи, які впливають на реалізацію імплікатів у поетичному тексті. Обґрунтовано значущість залучення фонових знань та інтертексту для декодування імплікатів.

Ключові слова: *імпліцитність, імплікат, індикатор імплікату, імплікативний простір.*

Дослідження категорії імпліцитності у руслі когнітивної лінгвістики пов'язано з такою особливістю пізнавальної діяльності людини, як спрямованість на відкриття прихованої, згорнутої, явно не вираженої інформації [4, 95]. Із розвитком когнітивістики, що базується на інтеграції знань із філософії, психології, культурології, антропології і лінгвістики, вивчення категорії імпліцитності набуло особливої актуальності.

Виходячи з того, що імпліцитність – це явище міждисциплінарне, виділяється філософський (Августин Блаженний, Ф.Аквінський, Л. Фейербах), психологічний (О. Дюкро, О.О. Леонт'єв, К.А. Долинін) соціологічний (Л.А. Азнабаєва, Н.Б. Мечковська) та лінгвістичний (А.В. Бондарко, І.В. Арнольд, І.Р. Гальперин, Г.Г. Молчанова, О.Н. Старикова, Л.А. Нефьодова та інші) напрямки її дослідження.

Багатоплановість семантико-когнітивного породження теоретичних тлумачень природи імпліцитності, пояснюється постійною увагою науковців

до проблеми, дослідження якої у кожній новій науковій парадигмі не вичерпує її сутності, а лише висвітлює нові грані й перспективи вивчення. Все це свідчить про **актуальність** вибору теми. **Метою** статті є визначення лінгвокогнітивних механізмів виявлення прихованого смислу у віршованих текстах на позатекстовому рівні.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання**: уточнити визначення понять імпліцитність, імплікативний простір, імплікат, індикатор імплікату; виявити слова-символи, образи-алегорії, образи-параболи, що впливають на реалізацію імплікатів у поетичному тексті.

У контексті дослідження під імплікативним простором розуміємо систему імплікатів, парадигматично пов'язаних та упорядкованих між собою в єдине смислове ціле. Імплікат – це компонент смислу, прихований у художньому (поетичному, прозовому) тексті й актуалізований за допомогою індикаторів. Індикатори імплікатів – це стилістично марковані одиниці поетичного тексту, що пронизують усі текстові рівні. На позатекстовому рівні індикаторами виступають слова-символи, образи-параболи, образи-алегорії, які декодуються шляхом залучення фонових знань (історичні, біографічні) та інтертексту.

XX століття позначилась неприйняттям ідеалів суспільства, переходом від модернізму до постмодернізму. Ідеї «не-гуманізму» творчості Р. Джефферса, ґрунтовані на визнанні того факту, що людство не є ні центральною, ні самою важливою частиною всесвіту, імпонували радикально спрямованій молоді 50-их років (особливо бітникам), для якої він став одним із кумирів [1, 549]. Творчість Аллена Гінзберга, Грегорі Корсо, Джека Керуака повернула американській поезії соціальну гостроту і злободенність. Рух бітників виник наприкінці Другої Світової війни. На зміну «загубленому» поколінню Е. Хемінгуея прийшло «розбите» покоління (*beat generation*). Нью-йоркське жаргонне – «*beat*» означало «побитий, виснажений, на дні світу, пригнічений суспільством, викинутий на вулицю» [5].

На зміну домінантного імплікату **знецінення життя**, який

сформувався на зламі двох епох модернізму і постмодернізму, приходить інший *свобода особистості*, особливого значення він набув у творчості «бітників».

Біт-культура не була «наївним» рухом, про що свідчить висока і широка освіченість його учасників. Як зазначав у своєму інтерв'ю головний ідеолог руху Аллен Гінзберг: «творчість бітників основана на різних традиціях, ми мали можливість подорожувати. Кожен з нас був спеціалістом у певній галузі: Корсо – в поліцейській і державній системі; Керуак був знавцем сільського життя американського мідкласу; я був спеціалістом з російської, єврейської, американської літератури. Багато в чому ми імітували стару традицію російського авангарду – Есеніна, Маяковського» [3]. Традиція російського імажинізму позначилася, наприклад, на творчості А. Гінзберга інтертекстуалізацією візуальних образів місяця «*the new hip moon*» [8, 466] та алегоризацією образів квітів у таких поетичних текстах, як «Sunflower Sutra», «An Asphodel».

А. Гінзберг зазначав: «ми розраховували на зміни в культурі, сподіваючись, що за культурними змінами прийдуть політичні» [3]. Так, наприклад, центральним імплікатом віршу А. Гінзберга «Wichita Vortex Sutra» є *припинення В'єтнамської війни. Необхідність заборони випуску ядерної зброї і загроза атомного апокаліпсису* – центральні імплікати таких поетичних текстів, як «Howl» та «Hum Bomb!».

Справжнім антивоєнним маніфестом стала поема Г. Корсо «Bomb», центральний імплікат якої *всезнищуюча сила атомної зброї*:

*I don't know how horrible Bombdeath is I can only imagine
Turtles exploding over Istanbul
The jaguar's flying foot
soon to sink in arctic snow
Penguins plunged against the Sphinx
The top of the Empire state
arrowed in a broccoli field in Sicily* [7].

У поемі-притчі «Bomb» в образі-параболі «bomb» втілені антропоморфічні ознаки. Історія життя бомби від народження, розвиток, розмноження, до смерті та потойбічного життя ставить бомбу в рівень з людиною, яка її винайшла і наділила потужною силою (*grandest of all*), що здатна знищувати все: «*budger of history, brake of time*».

Образ бомби в однойменному поетичному тексті має параболічні риси. Це створюється з метою кодування в семантиці його компонентів імпліцитного смислу, який, як зазначає Л.І. Белехова, не вилучається шляхом відшукування аналогій між суб'єктивною та об'єктивною частинами образу, а встановлюється через залучення різного роду знань читача (енциклопедичних і лінгвістичних), через пошук інтертекстуальних зв'язків образу з образами, втіленими в інших поетичних текстах [2, 79]. Розглянемо такий наприклад: «*There is a hell for bombs/ They sit in bits and sing songs.../ And two American songs/ and they wish there were more songs/ especially Russian and Chinese songs/ and some more very long American songs that'll never be an Eskimo song*» [7].

Наведений фрагмент поеми має інтертекстуальний зв'язок із поетичним текстом Р. Джефферса «The World's Wonders», який пише про вбивчу силу атому. Слово-символ «*song*», у контексті віршу набуває значення **ядерна бомба, що розірвалася**, а мови пісень вказують на держави-учасниці «Холодної війни», кінцева мета якої – світове панування [6, 267]. «*Eskimo song*» є індикатором імплікату **життя без атомної зброї**. Територія розселення ескімоського народу обіймає північні межі Євразійського континенту і північ Американського (півострів Аляска) [6, 414], а саме частини території держав-суперниць, однак є вільною від атомної та водневої бомб (*A-bomb, H-bomb*). Таким чином завдяки активації енциклопедичних знань вдається розкрити центральний імплікат – **необхідність мирного співіснування**.

Окрім глобальних, антивоєнних, екологічних поети руху біт звертаються і до проблем соціальних і особистих, що відобразились в

імплікатах: *переоцінка цінностей* («The Whole Mess...Almost» Г. Корсо), *тягар любові* («Song» А. Гінзберга), *невідворотність смерті* («Destiny» Г. Корсо, «Death and Fame» А. Гінзберга). До соціально-особистісних проблем належать також проблема шлюбу та відносини між чоловіком і жінкою («Marriage» Г. Корсо). Критиці піддаються як весільні традиції: «*Then all that absurd rice and clanky cans and shoes*», так і загалом весь інститут сім'ї, за допомогою експлікації реалій подружнього життя: «*a fat Reichian wife screeching over potatoes Get a job! And five nose running brats in love with Batman/ Impossible to lie back and dream...*» [7] Індикатором домінантного у творчості бітників імплікату: *свобода особистості* є парабола на сюжет про птаха у золотій клітці: «*No, I can't imagine myself married to that pleasant prison dream*» [7].

Отже, окрім глобальних, загальнонаціональних проблем: *необхідність заборони випуску ядерної зброї, загроза атомного апокаліпсису*, американські поети ХХ століття втілюють у своїх поетичних текстах особисті переживання, враження, висуваючи на перший план екзистенціональну сутність людини, за допомогою імплікатів, що мають інтертекстуальні зв'язки. Перспективним вважаємо дослідження англомовних поетичних текстів ХХІ століття.

ДЖЕРЕЛА

1. Американская поэзия в русских переводах XIX-XX вв.: [сост. С.Б. Джимбинов]. – М.: Радуга, 1983. – 667с.
2. Белехова Л. І. Словесний поетичний образ в американській поезії: лінгвокогнітивний погляд : [монографія] / Л. І. Белехова – Херсон : Айлант, 2004. – 376с.
3. Могутин Я. Интервью с Алленом Гинзбургом. – [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.mitin.com/people/mogutin/ginsberg.shtml>.
4. Нефёдова Л. А. Когнитивно-деятельный аспект имплицативной коммуникации / Л.А. Нефёдова. – Челябинск : Челяб. гос. ун-т., 2001. – 151 с.

5. Словарь английского языка ABBYY Lingvo. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://lingvo.yandex.ru/en?text=FLY&st_translate=1&lang=en&dAB=on.

6. Энциклопедия знаний. Мудрость. Факты. Открытия / [редкол.: Л.Г. Стахурская, Н.А. Таранова, Т.Н. Юкало]. – М.: Изд-во Сталкер, 2004. – 768с.

7. Corso G. Best Poems [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://famouspoetsandpoems.com/poets/gregory_corso.

8. Hart Crane // The Norton Anthology of American Literature / Ed. by N.Baum, R.Gottesman, L.B.Holland and others. – N.Y., L.: W.W. Norton & Company, 1989. – P. 1671-1707.

В статье сделана попытка определить способы отражения социальных, политических изменений XX столетия в американских поэтических текстах. Выявлены слова-символы, образы-аллегии, образы-параболы, влияющие на реализацию импликатов в поэтическом тексте. Обоснована значимость привлечения фоновых знаний и интертекста для декодирования импликатов.

Ключевые слова: *имплицитность, импликат, индикатор импликата, импликативное пространство.*

In the article an attempt is made to identify the means of reflection of the social, political changes of the XX century in the American poetry. The words-symbols, allegorical images, parables influencing the marketing of the implicates in poetic texts are defined. The value of extra-textual knowledge and intertext is proved to decode the implicates.

Key words: *implicate, indicator of implicate, implicative space.*